

Lasten Suometar.

— Lukemista Nuorisolle. —

N°. 2.

Tammikuussa

1857.

Ensimmäinen ristiriento.

(w. 1096—1099).

Yhteistä päätöstä myöten oli ristirientäjien lähtö-
ajaksi määrätty 15 päivä Elokuussa vuonna 1096,
koska siihen aikaan saataisi wihden wiljat korjatuksi.
Waan jo aikaiseen fewäällä oli Pietari Amiennilai-
nen ko'onnut ympärillensä noin 15 tuhatta miestä, par-
haastansa irtonaista kansaa Italiasta ja Ranskalasta.
Niiden kansa läksi hän muita odottamatta edeltäkäsän jo
liikkeelle, ja kuta etemmä hän rientsi, sitä useampia yhtyi
hänen seuraansa. Wihdoin kasvoi rientolaisten luku
niin suureksi, että Pietarin täytyi jakaa sotalaumansa
kahntia ja toisen osan johdattajaksi määrätä Ranskalaisen
Walterin nimisen ritarin, jota köyhyytensä wuoksi sa-
nottiin liikanimeltä Tyynityhjäksi. — Wäkivaltaisesti
rientsi nämä näin syntyneet roisto-joukot wierasten mai-
den ja kansain kautta ja elättiwät henkeänsä roswoami-
sella ja ryöstöllä, sillä kiireisänsä matkalle päästä ei wät
kotoa lähtiessä ottaneet matkarahaa ei waatetta, waan
kaikki tarpeet oli tiellä nyt hankittawat. Senpä tautta
wihollisten tawoin kailen matkaa kulkiwattin, tehden kai-
kenlaisia wääryyttä ja wabinkoa, etenki Saksan maalla
asuwille Juutalaisille, joiden rahaa ja rikkautta heidän
teki mielenä: „Kirottu ompi se kansa, joka ristin nau-
litfi Wapahujan! niinpä kostakaamme Juutalaisten ri-
kosta!“ Näin huusi Walterin ja Pietarin raakaiset lau-
mat julmasa innoisansa ja ottiwat hengen kultaakin Juu-
talaiselta, jonka tiellänsä kohtaswat. Waan kaukaa ei
rangaistuskaan wiiyppnyt. Koska muka itää kohdin mat-
kustaisa yhä riehuivat samate, ei wät Unkarin ja
Bulgarian asukkaat sitä suwainneet; waan nostiwat
lowan ja ankaran sodan, jossa ristirientäjät kaatuivat
tuhansittain ja päälliseksi kadottiwat kaikki matkalla ryös-
tämät tawaransa. Pietarin ja Walterin johdolla tuli-
wat jällelle jääneet wihdoinki monen waiwan ja wastus-
sen päästä Konstanttinopoliin, jossa Kreikan keisa-
rilta anoiwat elatusta ja apua. Tämä ottikin heidät a-

lufsi turwaan; waan kohta näki hän näistä wieraista
olewan liiafki wastusta, ja saati ensi tilassa Pietarin
ja Walterin joukot laiwoillansa wähään Afasiaan; sillä
näin luuli hän heistä helpommittain pääsewänsä.

Tämä keisarin ystäwyyys ei kuitenkaan ollut ristrien-
täjille suureksi hyödyksi. Heidän wälillänsä nousi tänne
tultua kohtakin riitaisuuksia, niin että keskenään tappoiwat
toiset toisansa, taikka toifistaan hajoten efsywät eri tie-
noihin ja siellä Turkkilaisten kansa sotiesä heittiwät
henkensä. Wihdoin ei koko joukosta ollut kuin 3000
miestä waan jälellä ja niiden kansa palasi Pietari kii-
reimittain Konstanttinopoliin takasi. Walteri Tyyni-
tyhjä oli jo sitä ennen kaatunut tappelusssa. Näin oli
lähes 100 tuhatta miestä löytännyt fuolemansa, ennen-
kuin koko Klermonnissa päätetty riento wielä oikeastaan
oli alkanut.

Wasta määrä-ajana syfysyllä läksi ristirientäjien pää-
lauma liikkeelle. Siihen kuului monta sen ajan kuului-
sinta herraa ja ruhtinasta; mutta jaloin ja kuuluisin
kaikesta oli Lotrian hertuas Gottfried de Bouillon
(Wuljonni). Tämä ja welsensä Balduin läksiwät
suuren, hywästi warustetun sotajoukon kansa samaa tietä,
kuin edellisiet. Mutta Gottfried piti wäkenä lowassa
kurisä ja matkusti rauhallisesti läpi Saksan ja Unkarin
maan, josta moni uljas sotija yhtyi hänen seuraansa.
Täten ei matkalla mitään onnettomuutta tapahunut,
waan kaikitta wastuksitta pääsi hän sotijoinensa Kon-
stanttinopolin keisari-lauyunkiin. Sitä vastaan rientsi
toinen suuri lahko meritse. Tähän kuului muita mainit-
sematta Hugo, Ranskan kuninkaan weli, ala-Italian
hallitsia Bohemundo ja miehuudeltaan mainio heimo-
laisensa Tankred samoilta feuduilta. Nämä joukkoinensa
ja heitä paitfi monta muuta herraa ja ruhtinasta kulki-
wat Konstanttinopoliin kaikfi ja yhdyttiwät siellä edellä
tulleen Gottfriedin. Tätä heidän tuloansa ei Kreikan
Keisari Aleksius erittäin juuri ihastunut, sillä näin
suuri muukalaisten paljous rupefi peloittamaan häntä;

waan mitäs hän siihen moi? Näin mahtawiaj sotalaumoja ei käynyt wäkisen wastustaminen, sen feisari hywästi hawaitti ja siitä syystä ei hän julkista wihaa näyttännytään, waan toimitti ristirientäjille elatusaineita ja saatti heidät lainvoillaan Aasian puolelle.

Tänne tultuansa piti Ristirientäjät yleisen miesluvon keskenänsä, jossa herowiswäen määrä oli sata tuhatta ja alkawäen kolme sataa tuhatta. Ensi työhseen walloittivat nyt tienoilla olewan Nikaiian kaupungin jonka jälkeen waelšiwat etelä-kaakkoa kohdin edellensä. Doryleum nimisessä paikkakunnassa teki Turffilaiset wastusta; mutta nämä wottettiin kiwaassa, kunnian tuottawasia tappelusssa, ja Gottfried-Buljonnin, joka Kristityitä johdatti, peri miehudestaan yleisen ylistyksen. Näin oli Kristityiden ensi kokeet hywästi kullä onnistuneet; mutta wähitellen tuli elatus-aineista puute, ja matkanteko käwi sen kautta niin tydlääksi, että ristirientäjistä monikin suuttui kolo sotaan ja palasi kotiinsa. Toiset taas luopuivat pää-laumasta eri-teillensä, niinkuin ennen mainittu Balduin, joka joukkonsa kanssa poikkesi Gufraat-wirran seu-duinlle ja siellä perusti ominaisen wallan Edessa nimisessä kaupungissa.

Päälauma kulki kuitenkin aiwottua suuntaansa „pyhää kaupunkia“ kohdin ja joutui wihdoinkin Antiofian kaupungin ihannuudeltaan tunnettuihin tienoihin. Mutta tämä kaupunki oli lujasti warustettu ja Ristirientäjät tottumattomia piiritys-taidossa, jonka tähden aina yhdeksän kuukautta sai kuluneeksi ennenkuin Bohemundo sen wiefkaudella wiimeinki walloitti. Oli näet paljolla rahalla woittanut erään siellä asuwaisen Kreikkalaisen ja tämä awasi salaa muutamain portin Kristityille. Tuskin oli kuitenkin kaupunki woitettu, ennenkuin ristientäjä hätä taaskin ahdisteli; sillä jo kolmantena päivänä lähene Mosulin ruhtinas, Seltjukkilainen Kerboga suurella sotalaumalla ja salpasi Kristityt kaupungin sisälle. Täällä tuli kohta semmoinen hätä ja puutos syötäwistä, että kolo ristirientäjä-joukko oli nälkään nääntyä; ja warmaan olisikin niin lopuksi käynyt, ellei erinomainen tapaus olisi heitä pelastanut. Eräs kristitty pappi, nimeltään Pietari Bartolomeus sanoi muka unessa ilmoituksen saaneensa, että Antiofian kirkon alla säilyisi se pyhä keihäs, jolla Kristuksen fuoltua Roomalainen sotamies Longinus oli Hänen kylkensä awannut. Jos tämä nyt piilostaan kaiwettaisi, niin se ahdistuneille Kristityille tuottaisi woiton ja pelastuksen. — Papin puhetta piti Paawin lähettiläs piispa Adhemar tyhjänä loruna eikä ollut kolo asiasta ollakseen. Mutta päälliköistä uskoi kreivi

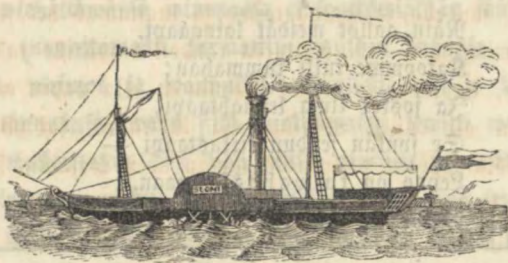
Raimundo ilmoituksen todeksi, ja hänen kanssaan yhdistyi suurin joukko alhaisemmasta wäestä, joka kaikkea ihmeellistä kuuli ja uskoi kernaasti. Keskenään päätti siis päälliköt tarkemmin asian totuutta tutkia; ja 14 päivänä kesäkuussa vuonna 1098 ottiwat kreivi Raimundo ja mainittu pappi kymmenkunnan miestä kansansa ja läksiwät Antiofian kirkon alta etsimään ennustettua pyhää keihästä. Turhalta näytti heidän työnsä kuitenkin aluksi, sillä päiväkauden oli jo tyhjiään kaiwettu ja wäti alkoi kolo toimeensa kyllästyä. Mutta illan pimetessä, kun kirkossa kaikki muut polwillaan hartaasti rukouliwat ja Pietari Bartolomeus waan yksinänsä vielä kaiwoi ja etsiskeli, oli hän ruostuneen keihäs-terän siilan alta maasta löytäwänä ja näytti sen iloissaan toisille. — No, tuos-takos ilo ja ihastus sytytti kaikkein sydämet! Siinä paikassa tuli ihme-tapaus tutuksi kolo kaupungin wäestölle ja kilwan juoksi kansa katsomaan kumma-asetta kirkossa. Kuten heistä tahtoi hartaudessaan „pyhää keihästä“ suudella, ja wakaa toivo ja luottamus heräsi kaikkein mielessä. — Ruostuneen raudan ympärille ta'ottiin kultaa, hopeata, ja kreivi Raimundo joka papin ennustukseen oli ensiksi uskalluudella luottanut, sai yhteistä päätöstä myöten palkinnoksi tämän näin korjatun, kalliin asean kantaaksensa.

Näin oli ristirientäjät tämän tapauksen kautta ikään kuin uuteen eloon wironneet ja pitäen woittoansa warmana odotti kulin waan riitaa ja tappelua. Tässä innoskaan karkasi hätää ja ahdistusta kauan kärsinyt wäestö ulos kaupungista. Siitä syntyi kiwas ja ankara taistelu; mutta wiimein sai Kristityt kuitenkin woiton ja Kerbogan mahtawat laumat pakeniwat. Wiipymättä kulki ristirientäjät täältä edellensä, sillä nyt oli Jerusalemiin tie heille awoinna; ja kun matkallansa Ram-lan ja Gmauksen kulkuloitta näkiwät silmänsä edessä „pyhän kaupungin,“ notkistiwat kaikki hartaasti polwensa ja ylistiwät ilosta itkien kiitoswirillä Herransa Jumalata.

Nähdesään näin suuren sotajoukon lähestywan teki Fatimiidilaiset, jotka nyt Palestiinaa hallitsiwat, ristirientäjille rauhan esityksen, jota myöten Kristityt sais-wat esteettä sekä Wapahtajan handalla että muilla pyhyillä paikoin käydä, jos waan itse eiwät wihollisuutta osottaisi. Tähän ei ristirientäjät tyytyneet, waan lähettiwät seuraawan wastauksen: „täanne emme tulleet wäärä-uskoisten kanssa sowinnosta jutellemaan, waan päätösemme on saada „pyhä maa“ heidän wallastaan pelastetuksi taikka ilolla kuolla sen edestä sotiesä.“ — Kau-

pungin piiritys alkoi siis; mutta Jerusalemiä puolusti 40 tuhatta urhoollista sotijaa, joilla oli kaikenlaisia elatusaineita runsaasti, ja sen valloittaminen kävi siitä syystä sangen vaikeaksi matkastaan väsyneille ristirentäjille, joita ei enää ollut kuin 20 tuhatta miestä yhteensä. Päälliseksi oli heillä suuri puute hengen elatuksesta, ja polttawa auringon paiste ja juoma veden vähyyks oli heille rasittavampi, kuin kaikki ne nuolet, joita vihollinen heitä vastaan alinomaa lennätti. Pienen kristityitä elähyttävä into poisti kuitenkin kaikki nämä vastukset ja wiiswiikkoisen piirityksen päästä valloitti ristirentäjät wihdoinki 15 p. Heinäkunsa vuonna 1099 wäki-rynnäköllä Jerusalemin pyhän kaupungin, huutaen sen muurille noustessa: „niin on Jumalan tahto — Hän on meidän kanssamme!“

Höyryllä-matkustus.

Jos kiehuwan kattilan peittämmä tiyrillä kannella, ett'ei wedestä nousewa höyry pääse sisältä mihinkään, niin höyry wiskaa koko kannen kattilasta koholle. Tämä tulee siitä, että höyry samoin kuin ilma yleisesti irtonee taikka paisuu lämpimässä; ja sama woima juuri höyrylaimatfin saapi liikkeelle. Sen kelsi Ameriikkalainen Fulton ensimmäiseksi. Niata aprikoidessaan tefi hän muka raudasta aluksen kaltaisen koneen, jonka höyryn woimalla pani liikkeelle, ja kun tämä koitoksensa onnistui, rupefi hän rakentamaan pienoista laiwaa, joka kulki samalla keinolla. Sille nauroi aluksi kaikki ihmiset, myöskin omat tuttawansa ja sanoiwat päätänsä puistellen: „Fulton rukka on tuiki nyt huysentunut! Mutta Fulton ei ollut hupsu, hän oli heitä waan wiisaampi. Toftin ei kokeensa heti kohta tahtonut onnistua, sillä miettimänsä kone käwi tehtäessä kalliksi ja Fulton oli köyhä ja waroja wajaalla. Mutta hän ei enfi wastuksesta wäsynyt, waan koetti yhtä ja toista, kunne monta waiwaa nähty-änsä wiimeinki sai rakennuksensa walmiksi. Kaikkein nähden kalli nyt laatimansa laiva edellensä airoitta, purjehitta ainoasti höyryn avulla. Gutiset irtwistelijät sai-

wat tässä tuhmuuttansa häwätä, mutta Fultonin nimi tuli kohta kuuluksi kaikille, ja jokainen myönti ja tunnusti, että tämä hänen keksintönsä on mitä suurimpia kaikista mitä ihmisjärki on hawainnut. — Ei täyttä puolen sataa vuotta ole vielä siitä ajoin kulunut ja tänään kulkee jo höyry-aluksia tuhansittain kaikilla wessillä, jopa on saatu heitä Suomeenki. Se laiva jonka kuwauksen tässä näette, on semmoinen höyryllä kulkewa alus. Tämän sisällä on iso uuni, jossa alinomaa palaa puita eli maa-hiiliä ja walkealla kiehuu suuri rautapannu wettä täynnänsä. Siitä nousewa höyry seapi mastnan käymään ja tämä taas panee laimaan kuppeella löytywät rattaat liikkeelle. Nämä owat melkeen sennäköiset, kuin westrattaat myllyissä, ja niissä löytywät lapiot koskewat weteen, niinkuin aivot ikänä. Sillä keinon kulkee alus edellensä, niin myötä- kuin wasta-tuulesa ja juoksee kii- rummasti eli hitaammin, miten kulettaja tahtoopi. Eikä sillä kaikki. Tämöinen alus saattaa jälesjään wettä monta munta lasti-laiwaa eli wenhettä ja niin on höyryn woimasta monenkertainen woitto. Waan ei höyry ainoastaan laiwaja ja aluksia kuleta, sitä käytetään monen muuhunki tarpeesen. Rauta-teitä myöten wettä ykfi ainoa höyry-mastina semmoista kuormia, joiden kulettamiseen tawallisilla teillä waadittaisi satoja hewoista. Tässä näette semmoisen rauta-tien ja sillä kulkewaisen waunu-matkuen. Rautasia rattaanjalkia myöten kulkee

höyrymastina edellimäisenä ja wettä lahta muuta waunua peräsänjä. Waunujen luku ei kuitenkaan ole aina kahdeksi määrätty, niitä taitaa jäletysten kulkea useampiakin. Mutta rautatien täytyy aina olla tasaisen eikä saa tehdä suuria mutkia. Siitä syystä käywät semmoiset rakennukset hywin kalliksi, sillä useinki kohtaa wuoret, laakset matkalla, ja nämä esteet owat silloin suurella waiwalla poistettawat. Kuitenkin on meidän aikoinamme rauta-teitä kaikfiin siwistyneihin maihin utterasti rakettu; ja parhaallansa aiotaan semmoista Helsingin ja Hämeenlinnan wälille meidänki maahamme.

Kuninkaan kirkko.

Kerran eli mahtawa kuningas, joka Jumalan kunniaaksi päätti suuren ja komean kirkon rakennuttaa maahansa.

Mutta rakennuksensa tahtoi hän aikaan saada ihan omin varoinsa ja kuului sentähden ympäri maan, ettei kenkään saisi kuoleman haastolla sen valmistamiseksi antaa äyriäkään. Tämä käsä kuultiinkin, ja kohta oli kuninkaan kirko kaikessa lomenessaan valmiiksi rakettu. Taitavilla mestareilla teetti nyt kuningas silmäksi tahkotun marmori-taulun, johon kulta kirjaimilla oli piirretty, että hän yksinänsä oli omin varoinsa tämän kauniin Herran huoneen valmistanut, ja panetti tämän muisto-kirjoituksen kirkon seinälle kaikkein nähtäväksi. Kuuli näet sillä tavoin kuulun nimensä säilyvän jäti ihmisten muistossa waan kun muutaman päivän päästä tuli katsomaan kirkoansa, oli kirjoitus marmori-taulusta muutettu. Siinä ei kirkon rakentajaksi sanottu häntä, maakunnan kuningasta, mutta köyhää, leskeksi jäänyttä waimoa. Tätä suuresti vihastuen otatti kuningas lesken nimen taulusta pois ja panetti siann omansa. Waan kun wuorokaus sai kuluneeksi ja kuningas käwi taulua kirkon seinällä katsomassa, oli taaskin sama muutos tapahtunut. Kuninkaan käsystä piirrettiin nimensä vielä kolmannesti taulun marmoriin; mutta kolmannesti sai myöskin sama näkymätöin käsi sen siitä pyyhkineeksi, ja köyhän lesken nimi seipoi taaskin taulussa. Nyt hymärä jo kuningas, että Jumalan Raikkivaltiaan käsi oli kirjoituksen muuttanut, ja nöyristyi mielessänsä. Asiata tutkimaan kutsutti hän köyhän lesken eteensä ja sanoi siitä hänelle: „täällä on nyhysittain outoja ihmeitä tapahtunut; sano siis suora totuus minulle. Etkö ole kuulla saanut mun kieltoani, ettei kenenkään alamaisistani pitänyt äyriäkään eistää mun rakennettawaa kirkoani; wai oletko tämän kieltoni kuullut ja sitä vastaan kuitenkin rikkonut?“ — Kuninkaan eteen langeten, sanoi waimo wapisten: „suo, korkea kuningas, rikokseni anteeksi! Minä elän suuressa köyhyydessä ja tuskin saan uutteralla työlläni henkeni elatuksen. Wähäisen säästö-rahan olin kutenkin aikaa myöten saanut kootuksi ja sen olisin kernaasti käyttänyt siihen kirkon rakennukseen, jonka olit Jumalan kunniaksi aloittanut; mutta pelkäsin kowaa kieltoaasi. Kun en muulla nyt woinut eistää tätä sun yritystäsi, ostin minä säästämällä rahoillani heiniä takallisen ja hajotin ne tielle niiden eläinten syötäväksi, joilla kirkon rakennus-aineita wedätettiin. Nämä söiwät mun antamat heinäni mielellään, ja niin sain minä sydämellisen toiwotukseni täytetyksi, enkä kuitenkaan rikkonut sun käsyyäsi.“

Waimon puhe liikutti sywästi kuninkaan mieltä sillä tästä näki hän, että köyhän lesken vähäinen, mutta hywästä sydäimestä antama lahja oli Herralle otolli-

sempi, kuin kaikki ruhtinaan rikkaus. Ja köyhälle waimolle antoi hän runsaat lahjat ja pani tähdelle sen muistutuksen, jolla Herrä hänen turhuuttansa näin oli rangaisnut.

Elo on haamu haihtuwainen.

(Thomas Moore).

Elo on haamu haihtuwainen;

Jlofin hymyhuulillaan

Ja kaihon itku katterainen

On walhe ah! kawaltawainen —

Totinen ompi taiwas waan!

Jos kirkas kunnia-loistehemme,

Pian sen pilwet peittäwi;

Ja kaswoin hohto, leikit lemmen,

Ah, kulkasiksi haudallemme —

Jjät waan taiwas loistawi.

Näin aallot meidät lainoaapi,

Katoomme tuihi tummahan;

Ja joskin ilma leimahtaapi,

Se synkän seudun kirkastaapi —

Lepoo on taiwas haassa waan.

—la.

Lasten Suometar.

Suomen nuorisoa warten toimitetaan vuonna 1857 tämänniminen sanomalehti, jonka tarkoituksena on tarita siwistäwää ja hyödyllistä lukemista lapsille ja kansalle kaswawalle maassamme. Siis tulee lehti sisältämään pienempiä kirjoituksia uskon opissa samoin kuin luonnon tiedossa ja historiasa, sekä satuja ja muita huwittawia kertomuksia nuorten lukijainsa hyödyksi. — Tätä sanomaa, joka koolleen tulee olemaan semmoinen, kuin Lasten Suometar tähänki asti, annetaan kolme numeroa kuukaudessa, joihin toimitus kokee sopiwa kuwapiirroksia hankkia. Tilaushinta on 60 kop. Jrenckellin kirjakaupassa Helsingissä ja lähetyshahan kanssa maamme kaikissa postilontuorisissa 69 kop. hopyassa.

Kunnioitettawia sanomalehtien toimituksia pyyhdamme nöyryimmästi julkaisemaan tätä ilmoitustamme arwolliselle yleisölle.

Gero Salmelainen.

Helsingissä.

Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Kirjapainossa.

Painoluwan antanut: L. Heimbürger.